

Sygn. akt II CZ 115/16

POSTANOWIENIE

Dnia 24 listopada 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Strzelczyk (przewodniczący)

SSN Antoni Górski (sprawozdawca)

SSN Zbigniew Kwaśniewski

w sprawie z wniosku R. G. i J. G.

przy uczestnictwie O.

Spółki Akcyjnej w W.

o ustanowienie służebności przesyłu,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 24 listopada 2016 r.,

zażalenia wnioskodawców

na postanowienie Sądu Okręgowego w P.

z dnia 15 kwietnia 2016 r., sygn. akt XV Ca .../15,

**oddala zażalenie, pozostawia rozstrzygnięcie o kosztach
postępowania zażaleniowego w orzeczeniu kończącym
postępowanie.**

UZASADNIENIE

Wnioskodawcy R. G. i J. G. wnieśli o ustanowienie na bliżej określonej nieruchomości służebności przesyłu polegającej na prowadzeniu eksploatacji sieci przesyłowej należącej do uczestnika O. Wnosili także o zasądzenie od uczestnika kwoty 5.500,80 zł z tytułu jednorazowego wynagrodzenia za ustanowienie służebności.

Postanowieniem wstępnym z dnia 15 czerwca 2015 r. Sąd Rejonowy w G. uznał wniosek za usprawiedliwiony co do zasady. Na skutek apelacji uczestnika Sąd Okręgowy w P. uchylił zaskarżone postanowienie i przekazał sprawę Sądowi Rejonowemu do ponownego rozpoznania.

Wnioskodawcy zaskarżyli to orzeczenie zażaleniem, zarzucając naruszenie art. 386 § 4 k.p.c. Na tej podstawie wnosili o uchylenie zaskarżonego orzeczenia w całości i przekazanie sprawy do Sądu Okręgowego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Na wstępie należy zaznaczyć, że kognicja Sądu Najwyższego rozpoznającego zażalenie na podstawie art. 394¹ § 1¹ k.p.c. jest wąska i ogranicza się wyłącznie do ustalenia, czy sąd odwoławczy prawidłowo zakwalifikował określoną sytuację procesową jako odpowiadającą jednej z podstaw wskazanych w art. 386 § 2 i 4 k.p.c. Poza zakresem kontroli pozostaje prawidłowość stanowiska sądu odwoławczego co do istoty sprawy (por. np. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 15 lutego 2013 r., I CZ 5/13, OSNC-ZD 2014 r., nr 1, poz. 4; z dnia 8 września 2016 r., II CZ 93/16, nie publ.; z dnia 9 sierpnia 2016 r., II CZ 113/16, nie publ.; z dnia 24 czerwca 2016 r., II CZ 36/16, nie publ.).

W niniejszej sprawie sąd odwoławczy uznał, że zaskarżone orzeczenie podlega uchyleniu ze względu na niezbadanie przez sąd pierwszej instancji materialnych zarzutów uczestnika zmierzających do unicestwienia żądania wnioskodawcy. W ocenie Sądu Okręgowego sytuacja ta jest równoznaczna z nierozpoznaniem istoty sprawy w rozumieniu art. 386 § 4 k.p.c.

Uczestnik podniósł w odpowiedzi na wniosek dwa wykluczające się zarzuty,

z których każdy zmierzał do zanegowania zasadności żądania zgłoszonego przez wnioskodawców. Po pierwsze, uczestnik podniósł zarzut zasiedzenia służebności gruntowej odpowiadającej treści służebności przesyłu przez poprzednika prawnego. Po drugie, wskazał, że zajęcie nieruchomości pod gazociąg nastąpiło w oparciu o decyzję wydaną na podstawie art. 35 ustawy z dnia 12 marca 1958 r. o zasadach i trybie wywłaszczania nieruchomości.

Sąd pierwszej instancji przyjął niedopuszczalność badania pierwszego z podniesionych przez uczestnika zarzutów, co stoi w sprzeczności z treścią uchwały Sądu Najwyższego z dnia 23 marca 2016 r., III CZP 101/15 (Biul. SN 2016, nr 3, poz. 7), w której wyjaśniono, że w sprawie z wniosku właściciela nieruchomości o ustanowienie służebności odpowiadającej treści służebności przesyłu sąd może rozpoznać zarzut posiadacza urządzeń przesyłowych, że służebność została nabyta przez zasiedzenie przez jego poprzednika prawnego, niebiorącego udziału w sprawie. Niezależnie od tego, Sąd pierwszej instancji uznał, że uczestnik nie przedstawił okoliczności, które uzasadniałyby początek biegu terminu zasiedzenia. Stanowisko to nie znalazło jednak potwierdzenia w materiale procesowym zgromadzonym w sprawie.

Odnosząc się do drugiego z zarzutów podniesionych przez uczestnika, Sąd Rejonowy poprzestał na stwierdzeniu, że uczestnik nie przedłożył takiej decyzji, wobec czego nie wykazał faktu jej wydania. Sąd pierwszej instancji pominął wyjaśnienia uczestnika zawarte w piśmie procesowym z dnia 23 marca 2015 r., w którym wskazywał, że nie jest w posiadaniu przedmiotowej decyzji, w związku z czym wnioskował do Sądu o zwrócenie się do szeregu instytucji (Urzędu Gminy P., Starostwa Powiatowego w G., Urzędu Wojewódzkiego w P. oraz Archiwum Państwowego w L.) o przekazanie znajdującej się w ich zbiorach dokumentacji archiwalnej dotyczącej budowy gazociągu DN [...]. Wniosek ten nie został rozpoznany przez Sąd pierwszej instancji.

Mając na uwadze powyższe ustalenia, należało podzielić stanowisko Sądu odwoławczego, że Sąd I instancji faktycznie nie zbadał materialnych zarzutów uczestnika skierowanych przeciwko roszczeniu wnioskodawców. Nierozpoznanie istoty sprawy w rozumieniu art. 386 § 4 k.p.c. oznacza bowiem zaniechanie

zbadania materialnej podstawy żądania albo pominięcie merytorycznych zarzutów pozwanego. Przyczyna zaniechania może wynikać z pasywności sądu bądź z błędnej oceny przesłanki niweczącej lub hamującej roszczenie (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 września 1998 r., II CKN 897/97, OSNC 1999, nr 1, poz. 22). Błędna ocena w tym przedmiocie odnosi się przede wszystkim do sytuacji, gdy Sąd pierwszej instancji nieprawidłowo przyjął istnienie przesłanki niweczącej lub hamującej roszczenie, co w konsekwencji doprowadziło do niezbadania materialnej podstawy żądania (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 8 września 2016 r., II CZ 96/16, nie publ.; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 3 czerwca 2015 r., V CZ 31/15, nie publ.). Należy jednak podkreślić, że niewyczerpanie oferowanych przez stronę dowodów także może stanowić nierozpoznanie istoty sprawy, zwłaszcza jeżeli zmierzały one do wykazania przesłanki unicestwiającej roszczenie (tak Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 15 września 2016 r., I CZ 51/16, nie publ.). Ponadto błędna ocena w zakresie dopuszczalności zgłoszenia przez uczestnika zarzutu materialnego zmierzającego do unicestwienia żądania wnioskodawców w praktyce jest równoznaczna z faktycznym niezbadaniem tego zarzutu, co także może być zakwalifikowane jako nierozpoznanie istoty sprawy w rozumieniu art. 386 § 4 k.p.c.

Z tych względów orzeczono jak w sentencji na podstawie art. 398¹⁴ w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c.

jw

kc